

2025-09-16

Svk 2025/2926

REMISSVAR

Remissvar angående betänkandet ”En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem” (SOU 2025:14)

Svenska kraftnäts yttrande

Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet för elöverföringssystemet i Sverige och förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el. Svenska kraftnät ansvarar för att kraftsystemet är kostnadseffektivt, driftsäkert och hållbart – idag och i framtiden. Verket bedriver affärsverksamhet i egenskap av nätföretag.

Svenska kraftnät har inga synpunkter på betänkandet utifrån verkets myndighetsuppdrag, men lämnar nedan synpunkter utifrån verkets roll som verksamhetsutövare och beställare.

Sammanfattning

Svenska kraftnät har ingen erinran mot förslaget som sådant, men lämnar synpunkter avseende frågor som kan träffa nätföretag:

- den problematik som uppstår genom att straffbestämmelserna lyfts bort från miljöbalkens bestämmelser och definitioner behöver hanteras
- en bestämmelse till undvikande av dubbelbestraffning i förhållande till ellagen bör införas
- förslaget om straffbarhet kopplat till Natura 2000 bör vidare utredas alternativt hanteras mot bakgrund av en tidigare övergångsbestämmelse avseende verksamheter som påbörjats innan 1 juli 2001
- förslaget om avfallsbrott bör förtydligas så att det framgår att brottet inte omfattar ett tillåtet bortskaftande som inte kräver tillstånd
- förslaget om möjlighet att vägra tillstånd till miljöfarlig verksamhet bör eventuellt förenas med en tidsgräns och att det bör förtydligas att

underlåtenhet att anmäla anmälningspliktig verksamhet avser *miljöfarlig* verksamhet.

Detaljerade synpunkter

En ny miljöstrafflag

Svenska kraftnät har inget att erinra vad gäller förslaget om att lyfta ut 29 kap. miljöbalken till en ny miljöstrafflag. Det faktum att 29 kap. miljöbalken lyfts ut till en ny lagstiftning medför dock att de definitioner som bestäms i övriga kapitel i miljöbalken inte längre tycks vara tillämpliga på miljöbrotten. Som exempel kan nämnas definitionen av *avfall*, se nedan under "Nytt avfallsbrott". Sådana otydligheter bör hanteras i den fortsatta beredningen.

Dubbel straffbarhet och ellagen

Det framgår att frågan om dubbel straffbarhet inom miljölagstiftningen och viss sektorslagstiftning har utretts, men Svenska kraftnät noterar att utredningen inte har omfattat ellagstiftningen. I ellagen finns förbud mot dubbelbestraffning i 13 kap. 2 §, dock enbart i förhållande till brottsbalken. Det finns en risk för dubbelbestraffning även i förhållande till miljöbrott enligt den föreslagna miljöstrafflagen.

Ett tillstånd enligt 2 kap. ellagen att bygga och driva en kraftledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) innebär en prövning enligt 2-4 kap. och 5 kap. 3-5 och 18 §§ miljöbalken samt en specifik miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. Nätkoncessionen förenas också vanligtvis med villkor enligt 2 kap. 18 § ellagen. Dessa villkor kan bland annat syfta till att skydda människors hälsa och miljö och är straffsanktionerade enligt 13 kap. 1 § ellagen. Samtidigt kan samma verksamhet omfattas av regleringen av områdesskydden i 7 kap. miljöbalken, artskyddslagstiftningen och 11 kap. miljöbalken om vattenverksamheter. Av praxis har framgått att miljöbalken och ellagstiftningens miljöprövning gäller parallellt för koncessionspliktiga starkströmsledningar, vilket innebär flera tillsynsmyndigheter men också en risk för dubbelbestraffning för samma gärning.

Svenska kraftnät anser därför att det finns anledning att införa ett förbud mot dubbelbestraffning även vad gäller miljöbrott enligt föreslagen miljöstrafflag i ellagen.

Natura 2000

Utredningen föreslår att det i 9 § nya miljöstrafflagen ska bli straffbart att bedriva verksamhet eller vidtar åtgärd som på ett betydande sätt försämrar livsmiljön i ett Natura 2000-område om förfarandet inte har tillåtits av en behörig myndighet. Enligt övergångsbestämmelsen till det svenska regelverket om Natura 2000 är verksamheter som påbörjats före den 1 juli 2001 undantagna från den

tillståndsplikt som annars gäller. Svenska kraftnät kan inte se att utredningen har hanterat frågan om vad som gäller om en verksamhet som påbörjades innan den 1 juli 2001 riskerar att på ett betydande sätt försämrar livsmiljön i ett Natura 2000-område. Svenska kraftnät anser att det är mycket viktigt att detta utreds och att det tydliggörs hur detta ska hanteras, eftersom sådana pågående verksamheter inte nödvändigtvis ryms inom det undantag (tillåtet av behörig myndighet) som ges för straffansvar.

Som exempel kan nämnas befintliga starkströmsledningar och järnvägar som funnits på samma plats länge och där Natura 2000-område bildats efter att verksamheterna påbörjats. Resultatet kan många gånger bli att befintlig infrastruktur går rakt igenom Natura 2000-området, även om denna inte förtar områdets värden – värdena har trots den pågående verksamheten varit sådana att området kan pekas ut som särskilt värdefullt. Det kan dock hävdas att den pågående verksamheten, även om den bedrivs oförändrad, påverkar livsmiljöerna i ett Natura 2000-område. Svenska kraftnät anser att den typen av otydligheter måste hanteras mot bakgrund av den föreslagna bestämmelsens straffrättsliga karaktär.

Nytt avfallsbrott

Utredningen föreslår att det införs ett nytt avfallsbrott. I miljöbalken finns i 15 kap. 1 § en definition av vad som utgör avfall. En liknande definition eller hänvisning till miljöbalkens definition av vad som utgör avfall tycks inte finnas i den nu föreslagna 4 § miljöstrafflagen, vilket öppnar upp för osäkerhet kring hur avfallsbrottet ska tillämpas. Någon form av begreppsdefinition behöver enligt Svenska kraftnät lyftas in i den fortsatta beredningen.

Svenska kraftnät noterar också att avfallsbrottet är begränsat till att de fall som avfall har gjorts av med på ett sätt som en behörig myndighet inte har tillåtit, samt att ansvar inte ska utdömas om gärningen är ringa. I författningskommentarerna lyfts fram att man inte ska dömas för avfallsbrott om man håller sig inom ett beviljat tillstånd, ett godkännande eller en dispens från behörig myndighet. Det finns dock enligt gällande lagstiftning tillåtna sätt att göra sig av med avfall utan att en behörig myndighet är inblandad, exempelvis återvinning eller överlämnande till behörig transportör. För att undvika missförstånd kring straffbarheten av detta anser Svenska kraftnät att det kan finnas anledning att göra ett förtydligande kring detta i lagtexten.

I förslaget avfallsbrott har utredningen valt att använda sig av rekvisitet *göra sig av med*. I författningskommentaren förklaras rekvisitet innebära till exempel att dumpa i vatten, tippa (exempelvis på marken eller i ett gruvhål eller bergtäkt), gräva ner, elda eller förbränna avfall. Svenska kraftnät noterar dock att det under skäl för utredningens bedömning (s. 618) framgår att man avser att kriminalisera *otillåtet bortskaffande* av avfall, och i avsnitt 16.4.5. används begreppet *bortskaffande* återkommande i skälen för förslaget. Vad som utgör bortskaffande av avfall finns definierat i 15 kap. 6 § miljöbalken som

göra sig av med eller förbereda för att göra sig av med något som är avfall utan att återvinna det eller utan att lämna det till någon som samlar in eller transporterar bort det

Att göra sig av med avfall är således bara en del av definitionen bortskaffande och det går inte att utläsa av utredningens skäl om detta är avsikten. Svenska kraftnät anser att detta behöver förtydligas i lagförslaget antingen med ett förändrat begrepp i lagtexten eller förtydligande skäl i författningskommentarerna.

Anmälningsspliktig miljöfarlig verksamhet

I 16 kap. 6 a § miljöbalken föreslås att tillstånd till miljöfarlig verksamhet kan vägras, utöver vad som anges i 6 §, om den som inte har fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare beslut om anmälningsspliktig miljöfarlig verksamhet eller tidigare har underlåtit att anmäla en anmälningsspliktig verksamhet. Svenska kraftnät förstår mot bakgrund av författningskommentaren det som att detta ska gälla underlåtenhet att anmäla anmälningsspliktig *miljöfarlig* verksamhet. För undvikande av missförstånd föreslår Svenska kraftnät att detta förtydligas enligt nedan (förslag till justering understruken).

Utöver vad som anges i 6 § kan tillstånd till miljöfarlig verksamhet vägras den som inte har fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare beslut om anmälningsspliktig miljöfarlig verksamhet eller tidigare har underlåtit att anmäla en anmälningsspliktig miljöfarlig verksamhet.

Svenska kraftnät anser också att det, ur rättssäkerhetssynpunkt, kan finnas anledning att överväga om det ska införas en tidsgräns för när underlåtande att följa beslut om anmälningsspliktig miljöfarlig verksamhet eller underlåtande att anmäla sådan verksamhet inte längre får beaktas i prövningen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Per Eckemark efter föredragning av verksjuristerna Emelie Lövgren och Erika Tilly.

Sundbyberg, dag som ovan

Per Eckemark

Emelie Lövgren